

A KÉTSZINTŰ ÉRETTSÉGI ÉS AZ ÚJ FELVÉTELI RENDSZER EGY MŰEGYETEMI OKTATÓ SZEMÉVEL

Tóth András
BME, Fizikai Intézet

Az érettségi vizsga nagyon fontos esemény egy fiatal életében. Fontos, mert ez az első olyan megmértetés, ahol átfogó tudásról kell számot adni, a fiatal számára tehát komoly minősítést jelent. Fontos, mert egyben felvételi vizsga is, eredménye tehát alapvetően befolyásolhatja a továbbtanulás esélyeit. Az érettségi vizsga és az ezt is magában foglaló felvételi rendszer fontossága indokolja, hogy összegyűjtjük és elemezzük tanulságait. Ehhez szeretnék a 2005. évi érettségi-felvételeihez kapcsolódó tapasztalataimmal és gondolataimmal hozzájárulni.

A rendszerrel kapcsolatos tapasztalataim

Műegyetemi oktatóként fizikát tanítok, ezért azokról a tapasztalataimról számolok be, amelyeket az egyetemen fizikát tanuló, frissen érettségizett hallgatókkal kapcsolatban szereztem.

A felvételi pontszámokat szemügyre véve azonnal feltűnik, hogy a korábbi évekhez képest kiemelkedően magas pontszámokkal érkeztek a jelentkezők. Ennek oka a felvételi rendszer változása, de a magas pontszámmal érkező diákok – az arányokat tekintve – túlságosan nagy számarámutat az érettségi-felvételi rendszer egyik problémájára: *az érettségi színvonalát nem sikerült megfelelően beállítani.* A követelmények túl alacsonynak bizonyultak, a vizsga nem differenciált eléggé. Ez a BME mérnök-fizikus szak esetén – a kis felvételi létszám miatt – sajátos problémát okozott. A pontszámok összetorlódása miatt a felvehető létszám túlságosan érzékeny volt a ponthatár változására, így a végül kialakult 135-ös ponthatárral az elvileg lehetséges létszámnál kevesebb hallgatót tudtunk felvenni.

Az érettségi-felvételi rendszer másik problémáját a többletpontok okozták.

Mivel az érettségi vizsga nem differenciált eléggé, a sorrend kialakulásában valószínűleg túlságosan nagy szerepet kaptak a többletpontok. Az emelt szintű érettségéért járó többletpontokkal nincs bajom, de az már zavar, ha a felvétel azon múlik, hogy ki tud több nyelvvizsgapontot összegyűjteni. Személyes tapasztalatom is van arra vonatkozóan, hogy magas felvételi pontszámok – többletpontok miatt – szakirányú tudással nem párosulva is előfordultak. A BME mérnök-fizikus szakára 134 feletti pontszámmal felvett hallgatóknak több, mint 15%-a nem tudta megszerezni az első féléves kísérleti fizika tárgy kreditpontjait, vagyis ezeknek a hallgatóknak a tárgyat ismét fel kell venniük. Ez a korábbi évekkel összehasonlítva kirívóan rossz eredmény.

A többletpontokkal kapcsolatban még egy problémát érdemes megemlíteni. A tavalyi felvételinél még lehetőség volt arra, hogy egy jól sikerült középszintű érettségi pontszámához egy gyengén sikerült emelt szintű érettségéért járó többletpontot is megszerezze a jelentkező, ami tulajdonképpen a többletpontokkal való visszaélést tett lehetővé.

Az új érettségi-felvételi rendszer örökölte a felvételi rendszerek „örökzöld” problémáját, amit a „hozott pontok” beszámítása okoz.

Ezzel kapcsolatban az egyik – közismert – probléma az, hogy a különböző iskolákban kapott azonos jegy gyakran lényegesen eltérő tudást takar, így hátrányos helyzetbe kerülnek azok, akik magasabb követelményeket támaztó iskolákban tanulnak.

Problémát jelent az is, hogy – éppen a felvételi pontszámokban játszott jelentős szerepük miatt – az iskolákban nagy a kísértés a jegyek felfelé húzására, hiszen a folyamatban résztvevő minden félnek ugyanez a rövidtávú érdeke. Gyanítható, hogy a kísértésnek nem mindig sikerül ellenállni, ezzel tovább csökkentve a hozott pontok objektivitását.

A tényleges tudást túlértékelő jegyek nem pusztán a felvételi pontszámokban okoznak problémákat. Személyes tapasztalatom, hogy a BME mérnök-fizikus szakon szinte minden évben vannak olyan hallgatók, akik jeles fizika- és matematikajegyekkel, magas pontszámmal érkeznek, az első félévi kísérleti fizika vizsgán mégis elkeseredő – a középiskolás fizika alapjait érintő – tájékozatlanságról tesznek tanúbizonyságot. Ezek a hallgatók azzal a meggyőződéssel jönnek fizikusnak, hogy itt a helyük, hiszen fizikából mindig jók voltak. Azt gondolom, hogy a tudást túlértékelő jegyek önértékelési problémákat is okozhatnak.

A hozott pontok problémájához tartozik az is, hogy a középszintű érettségén „szerzett” pontok is „hozottak”.

Gondolatok a problémák kiküszöbölésének módjáról

Az érettségi színvonalának problémája

Ez a probléma kezelhető, hiszen a nehézségi fok többé-kevésbé reális felmérése – a tapasztalatok elemzése után – hozzáértő szakemberek számára nem lehet megoldhatatlan feladat.

A többletpontok problémája

Érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy a választott szakhoz közvetlenül nem kapcsolódó ismeretek súlya

nem túlságosan nagy-e. A jelenlegi rendszerben kiváló szakirányú felkészültségű, tehetséges jelöltek komoly hátrányba kerülhetnek kevésbé felkészült, de a nyelv- vizsga-többletpontokban jobban teljesítő társaikhoz képest (nyelvvizsgákkal elvileg összesen 20 pontot lehet szerezni, de az egy nyelvvizsgáért kapható pontszám is túlságosan nagy lépésben változtatja a pontszámot). A problémát enyhítheti, ha a színvonal emelésével az érettségi a szakirányú tudás szerint megfelelően differenciál, de a nyelvvizsgapontok száma még így is soknak tűnik.

A hozott pontok problémája

A hozott pontok iskolától való függését kiküszöbölni nem lehet, ezért a probléma mérséklésének legegyszerűbb módja az lehetne, hogy ezek súlyát csökkentjük a felvételi pontszámban.

Általános megjegyzések

Az érettségi követelményekről

Az új fizikaérettségi követelmények jó irányban tett lépésként értékelhetők. Különösen fontos, hogy a kísérletezés is bekerült a követelmények közé. A hallgatókkal való beszélgetésekből azonban az derül ki, hogy vannak iskolák, ahol nemcsak tanulói kísérletek végzésére nincs valódi lehetőség, de tanári kísérletet is alig látnak. Emiatt ez az érettségi követelmény jelenleg nem látszik reálisnak.

Az érettségi objektivitásáról

Az érettségi rendszernek az a törekvése, hogy – legalább emelt szinten – objektívabbá tegye az értékelést, pozitív fejleménynek mondható. Az iskolától független érettségi objektivitását tovább kellene növelni (középiskolai tanárok tapasztalata szerint előfordul, hogy az idegen iskolában letett érettségi is iskolafüggő), és a közép-szintű érettségi esetén is be kellene vezetni az emelt szintű érettségi lebonyolítására kialakított gyakorlatot (ezt is elfogadják felvételi vizsgaként).

Az érettségi két szintjéről

Vannak, akik vitatják, hogy szükség van kétszintű érettségre. Mivel a kérdés eldőlt, és van kétszintű érettségi,

vizsgálni azt érdemes, hogy ellátja-e azokat a funkciókat, amelyekért bevezették. Miután az egyetemek úgy döntöttek, hogy a középszintű érettségit is elfogadják felvételi vizsgaként, a két szint lényegében értelmét veszítette. Ha már kétszintes érettségi van, akkor valamilyen módon el kellene érni, hogy a két szint betöltse eredeti funkcióját. Ha pedig ez nem megy, akkor le kell mondani róla, nem érdemes a rendszert feleslegesen elbonyolítani.

A középiskolai fizikáról

Ha az érettségi-felvételi rendszert a fizika szempontjából vizsgáljuk, akkor nem lehet eltekinteni a középiskolai fizikaoktatás helyzetétől. A Műegyetem különböző karaira belépő hallgatók fizika előképzettségének színvonala évek óta folyamatosan csökken, ami szoros kapcsolatban áll a középiskolai fizika óraszámának és a tárgy presztízsének csökkenésével. Érdekes lenne elemezni, hogy ezzel milyen összefüggésben van az a tény, hogy például a Műegyetemen (de tudomásom szerint más, hasonló intézményekben is) a felvételi követelmények között a fizika csak a választható tárgyak között szerepel. Olvasva a középiskolai fizikával kapcsolatos felméréseket, és számba véve saját tapasztalataimat az a benyomásom támad, hogy a fizika a középiskolában valamiféle mumussá nőtte ki magát. Biztos, hogy ez annál inkább így lesz, minél kevesebb idő, energia és pénz jut kísérletezésre, és minél kevesebb lehetőség van a tanulók aktivizálására. Ráadásul a meglevő, szűkös időkeretek kihasználását is megnehezítik a tanterv következetlenségei, például az, hogy a fizika tanításához szükséges alapvető matematikai ismeretek nem állnak idejében rendelkezésre. Ebből a szempontból sem szerencsés, hogy a normál tanterv szerint az utolsó évben már nincs fizika, és azért sem, mert a tanulók többsége ekkorra szerzi meg azt az absztrakciós képességet, amely már komolyabb tárgyalást is lehetővé tenné.

A fentieket nem elemzésnek szántam, csupán néhány – sok tekintetben egyedi – tapasztalatomat és ezzel kapcsolatos gondolatomat írtam le. Azt szokták mondani, hogy tökéletes dolgok nincsenek, de a felismert hibák kijavítására törekedni kell. Az érettségi-felvételi rendszer van annyira fontos, hogy javítása érdekében komoly erőfeszítéseket tegyünk.

PÁLYÁZATOK

TUDOMÁNYOS KUTATÓI ÁLLÁS AZ IZOTÓPKUTATÓBAN

Az MTA Izotópkutató Intézete Nukleáris Kutatások Osztálya pályázatot hirdet. Az állásajánlatot az EU-s támogatást nyert új, *Elemzés rezonancia neutronbefogásos képalkotással és más neutronos technikákkal* (ANCIENT CHARM) című projektünkben elvállalt feladatok megoldására írjuk ki. A projekt fő feladata tárgyak háromdimenziós elem-

fázisösszetételének meghatározása a projektben kiválasztott régészeti tárgyak esetében. További információ található a <http://ancient-charm.neutron-eu.net/ach/> honlapon.

A multinacionális projektben résztvevő NKO, olyan fizikust vagy radiokémikust keres, aki rendelkezik gamma-spektroszkópiai és analitikai tapasztalattal.